

nim emisijama za slijepe građane, koje se emitiraju na Radio-Sljemenu, dio je posvećen Muzeju. U tom bloku obavještavaju se slušaoci o radu, aktualnim zbivanjima i planovima Muzeja.

Slijepi su k tome, povezani s Muzejem također i putem zvučnog časopisa tiskanog na Brailleovom pismu. Tiskani i zvučni časopis (časopis snimljen na kazeti) izdaje Savez slijepih i slabovidnih Hrvatske, a Muzej je redovito zastupljen svojim prilozima. Takva suradnja pokazala se vrlo efikasnom, jer je na taj način najlakše animirati slijepe da svojim radovima sudjeluju na izložbama amaterskog stvaralaštva, da dođu na predavanja, da sudjeluju u raznim akcijama i slično.

Obradom ove teme ukazano je na specifičnosti pedagoško-animatorskog rada u Tiflološkom muzeju Jugoslavije, s obzirom na socijalno-kulturnu zadaću koju Muzej ima.

Prikaz Muzeja od Vinka Beka do danas očituje neizbježnu povezanost s odnosima u društvu koji se najizravnije odražavaju na Muzej, a njihova evolucija i u našem primjeru progresivnost donijeli su njegovoj potpunoj afirmaciji. U skladu s tim, pedagoško-animatorski rad se u Tiflološkom muzeju Jugoslavije s vremenom mijenja, da bi danas, kada su sve pretpostavke za njegovu uspješnost ispunjene, bio nezaobilazan faktor u sistemu educiranja i informiranja šire javnosti o problemu slijepih.

LITERATURA

1. Bek, V. **Slijepački muzej**, »Prijatelj slijepih i gluhoonijemih«, glasilo Društva »Sv. Vida«, Zagreb, 1896, god. VII, br. 1, str.3-4.
2. Bek, V. **Zemaljski zavod za odgoj slijepice djece**, »Prijatelj slijepih i gluhoonijemih«, glasilo Društva »Sv. Vida«, Zagreb, 1895, god. III, br. 9 i 10, str.133-136.
3. Đukić, S. **Saradnja škole sa muzejima**, Zavod za izdavanje udžbenika NR Srbije, Beograd, 1960.
4. Ibler, J. **Jubilarna izložba**, Zagreb, 1982.
5. **Izveštaji o radu**, Tiflološki muzej Jugoslavije, Zagreb, od 1953. do 1985.
6. **Izveštaji Zemaljskog zavoda za uzgoj slijepice djece**, Zagreb, od 1985. do 1913.
7. Katalozi izložbi Tiflološkog muzeja Jugoslavije.
8. Statut Tifloškog muzeja Jugoslavije.
9. Tonković, F. **Vinko Bek i njegov utjecaj na odgoj i obrazovanje slijepih u Jugoslaviji**, Tiflološki muzej Saveza slijepih Jugoslavije, Zagreb, 1960.
10. Zemcova, M. **Slabovidni učenici**, Savez društava defektologa Jugoslavije, Beograd, 1975.

Abstract

Specific features of educational and public relations activities in the Yugoslav Typhological Museum

Zoran Vukelić

The Yugoslav Typhological Museum is a specific museum dealing with problems of the blind, their education, training and work. The museum

was founded in 1895 as part of the Institute for Blind Children. The founder, Vinko Bek, pioneer of the Yugoslav pedagogy for the blind, intended to point out and justify, through museum objects and exhibitions the necessity of education for the blind, and thus to provide funds for it as well. The museum was constituted in 1953 as an independent institution. At present its public activity is exercised mainly in three media: a permanent display, temporary exhibitions and panel discussions. The permanent display is specific as it is to be adapted both to the blind and all other visitors. A teacher-typhologist, skilled in communication with the blind, plays an important role in the installation of exhibitions. The exhibition space should enable free circulation, the objects have to be smaller in scale and stand free to enable touching. Unlike persons who see, the blind have to get to know the exhibition part by part, during several visits, as tactile perception demands greater psychological effort. Every exhibition has a catalog printed in standard letters and in Braille. All labels and texts of the display are written in both alphabets. During larger exhibitions of sculpture, the visitors can join groups of the blind who, inspired by the exhibition, are modeling in clay.

Izložba kao medijska učionica

Milan Taritaš

Muzej za umjetnost i obrt,
Zagreb

Primljeno: 12. 1. 1988.

Može li odgojno-obrazovni proces u tzv. muzejsku učionicu? Neku posebnost nećemo otkriti ako potvrdno odgovorimo na ovo pitanje. Međutim, valja to osmisliti mnogo složenije, jer izložba kao **medijska učionica** traži niz objašnjenja u našem suvremenom odnosu u odgoju i obrazovanju.

Reformirana škola ustanovila je raznovrsne pretpostavke, no ono o čemu je najmanje brinula svakako je ulazak u muzejsko-galerijske prostore da bi se polučili odgojni i obrazovni ciljevi. To je potvrdio i odnos nekih škola s pojedinih pokrajinskih područja koje su, recimo, ostale na verbalizmu i unatoč izložbi (najmanje) desetljeća **Hrvatski narodni preporod** u Muzeju za umjetnost i obrt u Zagrebu – nisu, dakle, uputile svoje učenike u najbogatiju medijsku učionicu s tom problematikom koja je ustanovljena u našem vremenu, sa suvremenim muzeološkim i pedagoškim kriterijima.

Slično se dogodilo i dijelu zagrebačkih škola u vezi s retrospektivnom izložbom izvanrednog zagrebačkog i hrvatskog pejzažista Ferde Kovačevića (1870-1927). Naime, Kovačevićovo je slikarstvo kao stvoreno da se iskorišti na svoje odgojno-obrazovnih područja (zavičajna nastava, likovni, hrvatski ili srpski jezik, priroda i društvo).

Baš na primjeru te izložbe želim pokazati kakve sve mogućnosti pruža jedna izložba za potrebe odgojno-obrazovnog procesa.

Krešimir Bezić u svojoj knjizi **Metodika nastave prirode i društva** (»Školska knjiga«, Zagreb, 1973) kaže: **Učenici treba da shvaćaju da je umjetnost u najširem smislu riječi društvena pojava te da spada u područje kulture, i uže, u područje duhovne kulture... Još je važnije od toga u nastavi da se kod učenika razvija potreba za korištenjem umjetničkih djela. Društvom riječima, htjeli bismo u svakom učeniku odgojiti potrošača (zar ne bi bilo mnogo ljepše reći uživatelja – op. M.T.) kulturnih vrijednosti...**

Da bismo upravo to polučili, potrebno je s učenicima doći na izložbu i tu iskoristiti medijsku učionicu slojevito koliko nam dopušta opus predočen u dvorani (odnosno dvoranama). Retrospektiva Ferde Kovačevića to je višestruko omogućavala. Stotinjak njegovih ulja, akvarela i crteža, većina vezana za motive Zagreba – omogućavala je da se metodički sustavno i vizualno impresivno obrade slijedeće teme u sklopu pojedinih nastavnih područja (da ne kažemo pojednostavljeno-predmeta). Priroda i društvo:

– **Zavičajna nastava:** a) zavičaj nekad – savski rukavci i vrbici, povodnji nadomak gradu, pašnjaci; urbanizam nasuprot prirodi.

Hrvatski ili srpski jezik:

- **Govorna kultura:** opisivanje motiva, pejzaž kao poticaj za maštanje i pripovijedanje;
- **Pismena kultura:** slikanje riječima na temelju motiva i boja; interpretacija umjetničkog djela;
- **Pojmovi iz književnosti:** motiv, tema, pejzaž, stvaralačko raspoloženje, impresija, pejzaž kao podloga dramskoj radnji.

Likovna kultura:

- **Likovni jezik:** oblik u stvarnosti i u izrazu, obrisna i strukturalna linija, boja (ton, zasićenost, spektral), miješanje boja, kontrast i harmonija boja, simbolika boja;
- **Pojmovi:** slikarske tehnike, iluzija prostora, pejzaž, motiv, tema, stil, impresionizam...

– **Likovno-tehnička sredstva:**

slikarska, crtačka;

– **Likovna djela:**

Pejzaž u Hrvatskoj – interpretacija.

Kako su ove natuknice vezane za nastavni plan i program osnovnih škola, a proširene ne odstupaju od programa likovne kulture u srednjim školama, jasno je da je retrospektivna izložba Ferde Kovačevića bila idealna medijska

učionica za mlade naraštaje. Mnoge su je škole i iskoristile!

Ostvarivanjem nastavnog programa na ovoj izložbi polučilo se, uz ostalo, slijedeće:

- a) učenici su upoznali vrsnog hrvatskog umjetnika na razmeđu stoljeća;
- b) upoznali su realizaciju pejzaža u vrhunskom izrazu;
- c) spoznali su posljedice i tekovine urbanog razvitka na temelju usporedbe motiva sa slika i današnjeg izgleda tog prostora;
- d) promatranjem Kovačićevih pejzaža učenici su upozoreni da i danas postoje (doduše pomaknuti od grada ili ponešto preoblikovani) slični motivi;
- e) na temelju promatranja i interpretacije opusa u učenicima se poticala i ljubav za zavičaj;
- f) usvojene su stručne spoznaje u obliku interpretativnog nazivlja;
- g) izložba je bila bogat poticaj za razvijanje govornog i pismenog izraza i poticanja učeničkog stvaralaštva u likovnom i literarnom vidu.

Kao metodički posljedak ostalo je nastavnicima prebogato iskustvo kako da interpretiraju umjetničku sliku, pa je moguće očekivati da će pojedinačne slike ili reprodukcije Ferde Kovačevića postati temeljem stručnog osmišljavanja metodskih jedinica u razrednoj učionici.

Što se pak učenika tiče – osmišljeni pedagoški boravak na izložbi u Muzeju za umjetnost i obrt – polučio je najmanje nekoliko pozitivnih rezultata:

- povećavanje zanimanja za posjete muzejima i galerijama,
- spoznajom o pejzažu kao umjetničkoj tvorbi,
- i razvijanjem smisla za umjetninu kao činu oplemenjivanja vlastitog prostora.

LITERATURA:

Vera Kružić-Uchytel: **Ferdo Kovačević**, DPU Hrvatske, Zagreb, 1986.

Odgojna i obrazovna djelatnost muzeja, Hrvatski školski muzej, Zagreb, 1980.

Krešimir Bezić: **Metodika nastave prirode i društva**, ŠK, Zagreb, 1973.

ABSTRACT

The exhibition as a media classroom

Milan Taritaš

The contemporary educational practice makes insufficient use of museums and galleries, although such similar media classrooms are recommended in educational programs. Almost every exhibition offers possibilities for a methodical, systematic and visually impressive interpretation of a range of themes within several subjects: local history, visual culture, mother tongue, nature and science. The most significant exhibitions of such types presented in the Museum of

Arts and Crafts in Zagreb were the »Illyrian Movement« and the retrospective exhibition of the painter Ferdo Kovačević from Zagreb.

Likovno-pedagoška aktivnost u našim muzejima: Neka razmišljanja i prijedlozi

Snežana Pintarić

Galerija Antuna Augustinčića, Klanjec

Primljeno: 12. 1. 1988.

Statutom ICOM-a, Zakonom o muzejskoj djelatnosti, godišnjim programima rada i mnogobrojnim pismenim i usmenim izjavama muzejski radnici su se jednoglasno opredijelili da PEDAGOŠKO-ANDRAGOŠKA aktivnost bude sastavnom komponentom u djelatnosti svake muzejske ustanove. Opred-

jeljenje, dakle, postoji i u to, vjerujem, ne treba sumnjati, ali kanimo li prosuditi našu muzejsku praksu, i istražiti joj teorijske osnove, praktične i teorijske rezultate, nailazimo na vrlo skromnu literaturu, koja posvjedočuje da je način svih ustanova sličan i da se godinama ne mijenja, svodeći se uglavnom na dva oblika aktivnosti: vodstva kroz stalni postav ili izložbu i crtanje ili slikanje pred eksponatima, te eventualnu organizaciju izložbe na kraju godine. Vrlo je malo originalnih ideja i novih vidova aktivnosti, a k tome nedostaje pisani materijal kojim se djeca sama služe – popratni tekstovi uz eksponate, obrasci koje ispunjuju otkrivajući zadane elemente i upisujući i vlastite dojmove.

Premda su neki naši muzeji u posljednje vrijeme uglavnom i u tome postigli rezultate, muzejski su radnici uglavnom nedostavno svjesni važnosti pe-

Detalj s izložbe u Galeriji »Antuna Augustinčića« u Klanjcu **Tito u djelima Antuna Augustinčića**, 1986. god. Snimio: Željko Puhovski

